

The purpose of this research is evaluation of the level of venture business's development in Ukraine and also determination of the main factors of restraining and stimulating, which affect on the venture business.

The current level of country's development depends on the level of development of the innovative activities, therefore the using of innovations is the main factor of the enterprise's success, which also affects to the level of country's development in general. To date, in Ukraine, the development of venture financing of the innovative enterprises is at the initial stage, because the venture funds do not correspond to the world realities, namely, they have the worst investment opportunities in the direction of direct and venture financing. However, Ukraine continues to occupy the status of a country in which the industries of raw materials occupy a significant part, and virtually there are not conditions for the effective implementation of innovative activities due to the various kinds of obstacles (financial, political, legal) which appear on the way to the realization of the innovative model of development in the country.

The instrument of the implementation of such model is a creation of an effective national innovative system. Under the conditions of reforming Ukraine's economy and its orientation towards to the joining the European community it makes the search for the new sources of funding for the modernization of the productive sectors of the country's economy, particularly for the investment of the innovative activities. Venture capital is one of the sources for such a rapid transition. Venture capital is an important source of financing for the start-up (newly created) companies or companies, which are in difficult conditions (on the verge of bankruptcy or a descending stage of development), this is the so-called "risk" capital.

The possibility of using new financial instruments for promotion of innovative activities in Ukraine will partially solve the problem primarily small and medium businesses. The leading role in investing research and development is gradually moving from the public to the private sector. Creation and development of new technologies with simultaneous maximization of profits with high degree of risk needs to work with active, experienced, strategically oriented institutional investors. Venture capitalists specialize in analyzing, selecting and managing technological innovation projects, agree to go to justified risk in order to generate income.

Further research in this area will cover the creation of favourable conditions for the development in Ukraine of high risk investments, the development of special system of state incentives for the creation of venture funds and companies.

venture business, venture funds, venture capital, investment, risk

Одержано (Received) 10.05.2018

Прорецензовано (Reviewed) 22.05.2018

Прийнято до друку (Approved) 28.05.2018

УДК 631.115.13:636

JEL Classification Q12; L25; M21

DOI: <https://doi.org/10.32515/2413-340X.2018.33.50-57>

Т.П. Шепель, канд. екон. наук, докторант

Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква, Україна

Теоретичні основи функціонування особистих селянських господарств

В статті розкриваються теоретичні основи функціонування особистих селянських господарств. Встановлено, що виробництво сільськогосподарської продукції в особистих селянських господарствах, якому притаманна висока трудомісткість, дає можливість створити сферу вторинної зайнятості для працездатних осіб сільської місцевості, а для деяких соціальних груп сільських жителів – основної зайнятості, виступаючи стабілізуючим фактором негативних соціальних процесів. Еволюція функціонування особистих селянських господарств доводить, що впродовж усього періоду свого існування ці господарства намагалися мінімізувати свої формальні взаємовідносини з державою. В умовах економічного зростання роль особистих селянських господарств в продовольчому забезпеченні населення України буде втрачатися. У цих умовах буде знижуватися частка їх доходу у структурі сукупних ресурсів сільського домогосподарства, що створить умови для перетворення їх у "хобі-ферми" **особисте селянське господарство, трансформація, хобі-ферма, сільськогосподарська продукція, виживання**

Т.П. Шепель, канд. екон. наук, докторант

Белоцерковский национальный аграрный университет, г. Белая Церков, Украина

Теоретические основы функционирования личных крестьянских хозяйств

© Т.П. Шепель, 2018

В статті розкриваються теоретичні основи функціонування личних крест'янських господарств. Установлено, що виробництво сільськогосподарської продукції в личних крест'янських господарствах, котрому присуща висока трудомісткість, дає можливість створити сферу вторинної зайнятості трудоспособних осіб сільської місцевості, а для деяких соціальних груп сільських жителів - основної зайнятості, виступаючи стабілізуючим фактором негативних соціальних процесів. Еволюція функціонування личних крест'янських господарств доводить, що в період свого існування ці господарства намагалися мінімізувати свої формальні взаємовідносини з державою. В умовах економічного зростання роль личних крест'янських господарств в забезпеченні населення України буде скорочуватися. В цих умовах буде зменшуватися частка їх доходу в структурі сукупних ресурсів сільського домогосподарства, що створить умови для перетворення їх в "хоббі-ферми".

личное крест'янское хозяйство, трансформація, хоббі-ферма, сільськогосподарська продукція, виживання

Постановка проблеми. В умовах численних інституційних перетворень, що мають місце в історії України, де характерною ознакою кінця ХХ – початку ХХІ ст. виявилася руйнація матеріальної бази великотоварних виробників сільськогосподарської продукції, особисті селянські господарства стали основними товаровиробниками найбільш трудомістких та економічно непривабливих галузей сільського господарства, передусім тваринництва.

Виробництво сільськогосподарської продукції в особистих селянських господарствах, якому притаманна висока трудомісткість, дає можливість створити сферу вторинної зайнятості для працездатних осіб сільської місцевості, а для деяких соціальних груп сільських жителів – основної зайнятості, виступаючи стабілізуючим фактором негативних соціальних процесів. Враховуючи стан розвитку інфраструктури села, особливо торговельної мережі, та рівень забезпечення населення продуктами харчування особисте селянське господарство слугує за джерело їх надходження не тільки безпосередньо до виробника – власника особистого селянського господарства (ОСГ), а й зважаючи на наявність неформальних і родинних зв'язків, до інших сільських домогосподарств, а також до жителів міст.

Водночас, через низький рівень грошових доходів сільських жителів реалізація сільськогосподарської продукції залишається майже єдиною можливістю поповнення коштів сімейного бюджету сільського домогосподарства. Держава, на відміну від великотоварних підприємств, упродовж усього періоду існування ОСГ не виявляла прихильності до цієї форми господарювання, обмежуючи їх у фінансовій підтримці, створюючи штучні податкові та адміністративні перепони. Як мотивація, в більшості випадків вказувалася їх неперспективність та, деякою мірою, власні ідеологічні переконання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В умовах становлення ринкових відносин в Україні дослідженню цієї форми господарювання приділяли увагу С. Баланюк, О. Біттер, О. Варченко, Д. Крисанов, В. Липчук, В. Лисенко, І. Прокопа, І. Свиноус, О. Шпичак, В. Юрчишин та ін.

Так, Свиноус І.В. вважає, що особисте селянське господарство не просто сільськогосподарське виробництво, а певною мірою автономне сімейне виробництво. Цим воно відрізняється від інших форм дрібного виробництва в сільському господарстві за іншими параметрами воно споріднене з ними й докорінно відрізняється від дрібнотоварного господарства. ОСГ – не самостійний тип господарства, а підсобне виробництво, що має споживчий характер [9, с. 101]. На думку Баланюка С.І. уклад та умови сільського життя також обумовлюють існування ОСГ, оскільки це специфічний, реальний прояв способу життя сільських жителів, спосіб збереження традицій, а також засіб підтримання родинних зв'язків і сусідської взаємодопомоги на селі [2, с. 175]. Поділяємо думку О.М. Шпичака стосовно того, якщо особисте селянське господарство є основним місцем трудової діяльності, то за умови, що розрахунковий дохід на кожного члена сім'ї не нижчий за прожитковий мінімум. Потім даний об'єкт

оподаткування має трансформуватися до складу сукупного оподаткованого доходу [12, с. 56]. Дослідниця О.М. Варченко також вважає, що в сучасних умовах має місце підприємницька діяльність особистих господарств у сфері реалізації надлишків виробленої продукції споживачам [4].

Проте, поза увагою дослідників залишилися нерозкритими теоретичні основи їх функціонування, чинники стійкості, особливо в умовах прояву деструктивних явищ в економіці країни, методичні підходи до оцінки їх ефективності.

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка методичних підходів щодо трактування категорії «особисте селянське господарство» та оцінки чинників їх стійкості в умовах прояву деструктивних явищ в економіці країни.

Виклад основного матеріалу. На протязі тривалого періоду часу існує поняття "особисте селянське господарство" зазнало цілого суттєвих змін. До 1917 р. це був земельний відруб (земельна парацела), від 1917 до 1935 р. – колгоспний двір, від 1935 до 1938 р. – особисте підсобне господарство колгоспників, із 1939 по 1958 р. – особисте підсобне господарство робітників та колгоспників, із 1958 по 2003 р. – особисте підсобне господарство сільських жителів, з 2003 р. – особисте селянське господарство.

В особистих селянських господарствах, як виду сільськогосподарської діяльності сільських домогосподарств, під час трансформаційних процесів у суспільстві виявляється двоїстість їх ролі в житті сільського населення. З одного боку, виробництво продуктів харчування в ОСГ здійснюється не орієнтуючись на їхню економічну ефективність, а з метою задоволення потреб членів сільського домогосподарства та інших осіб, з якими вони перебувають у родинних стосунках. Подібний підхід є проявом рис натурального господарства. З іншого боку, реалізація частини виробленої сільськогосподарської продукції членами ОСГ за межами сільського домогосподарства підпадає під дію законів ринкової економіки [10, с. 38]. В умовах безробіття в сільській місцевості зайнятість в особистих селянських господарствах виступає стримуючим фактором прояву негативних соціальних процесів на селі.

Виробництво сільськогосподарської продукції в особистих селянських господарствах доцільно розглядати як прояв захисної реакції сільської спільноти на негативні наслідки інституційних змін у суспільстві, недостатній рівень розвитку продуктивних сил держави, що унеможливує забезпечення в повному обсязі продуктами харчування населення за рахунок високотоварного виробництва та низьку купівельну спроможність населення країни. Нині також загострилася проблема споживання високоякісних, не шкідливих для здоров'я людей продуктів харчування, як основи виживання населення, нації [8, с. 88]. Особисті селянські господарства є одним із джерел надходження високоякісних продуктів харчування, у тому числі для власного споживання членами домогосподарства. Як показали результати дослідження, відсутність чіткості у тлумаченні методологічних основ функціонування особистих селянських господарств та наявність значних методичних похибок у трактуванні поняття "особисте селянське господарство" призвели до втрати більшістю селян, які мають земельну ділянку для ведення особистих селянських господарств, на відміну від жителів міст, права на отримання соціального захисту від держави внаслідок відсутності постійного місця роботи.

Так, на основі Закону України "Про особисте селянське господарство" особистими селянськими господарствами вважаються не тільки сільські домогосподарства, які здійснюють виробництво сільськогосподарської продукції з метою задоволення власних потреб, а також суб'єкти підприємницької діяльності, які займаються підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи. Нечітке трактування поняття "особисте селянське господарство" викликає непорозуміння, за яким в єдиному правовому полі діють сільські домогосподарства з площею

землекористування як 0,25 га, так і 17,1 га. Хоча слід зазначити, що частка сільських домогосподарств з площею землекористування до 1 га становить 78,7 %. Проте майже 70,6 % площ сільськогосподарських угідь, які перебувають у користуванні сільських домогосподарств, сконцентровані у 30 % сільських домогосподарств. Вони й становлять частину тіньового сектору аграрної економіки. Це зумовлено відсутністю обмежень площ землекористування, недосконалістю нормативно-законодавчих актів із оподаткування діяльності сільськогосподарських товаровиробників [7, с. 89].

Ретроспективний аналіз розвитку й функціонування особистих селянських господарств свідчить, що на початку діяльності ОСГ (у 30-і роки ХХ ст.) існувало чітке розмежування між поняттями "особисте підсобне господарство колгоспників" і "одноосібне селянське господарство". В основі цього розмежування знаходилися: ступінь трудової участі членів сільського домогосподарства у суспільному секторі аграрної економіки, площа землекористування та рівень матеріального добробуту.

Впровадження подібних стандартів відносно поділу сільських домогосподарств на такі, що ведуть особисте селянське господарство і ті, що здійснюють одноосібну сільськогосподарську діяльність неможлива, оскільки відсутня норма обов'язкової трудової участі у суспільному секторі аграрної економіки [5, с. 25]. Недосконалість нормативно-законодавчих актів дає змогу документально зменшити площу землекористування членом сільського домогосподарства.

Використання західних стандартів поділу на особисте селянське і фермерське господарство за величиною доходу від реалізованої продукції, чисельності сільськогосподарських тварин та площі землекористування у сучасних економічних умовах України також неможливе. Вважаємо, що у разі їх впровадження більшість ОСГ набудуть статусу фермерського господарства, що зумовить відповідне посилення податкового тиску.

Для більшості дослідників поняття "особисте селянське господарство", що характеризує діяльність сільських домогосподарств з виробництва сільськогосподарської продукції, ототожнюється з поняттям "господарства населення". За методологією Держкомстату України, до особистих селянських господарств відносяться виключно сільські домогосподарства, які здійснюють виробництво сільськогосподарської продукції [1, с. 15].

Крім того, недосконалість нормативно-правових актів дає можливість не відображати в статистичному обліку сільських домогосподарств, які здійснюють товарне виробництво, та суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб, які займаються виробництвом і реалізацією сільськогосподарської продукції. У зв'язку з цим доцільніше для аналізу діяльності особистих селянських господарств користуватися статистичними даними облікової категорії "господарства населення".

Враховуючи існування численних тлумачень щодо характеристики сільських домогосподарств, які здійснюють виробництво сільськогосподарської продукції, постає проблема їх уніфікації [11, с. 264]. На нашу думку, найприйнятнішим підходом до визначення категорії "особисте селянське господарство" є: "особисті підсобні господарства – це вид сільськогосподарської діяльності домогосподарств, що знаходяться в селах та селищах, який не має підприємницького спрямування і характеризується такими рисами: мета виробництва – самозабезпечення продуктами харчування, з реалізацією надлишків одержаної сільськогосподарської продукції; в умовах економічної стабільності – елемент вторинної, а за умови економічної нестабільності – основної зайнятості; для виробництва сільськогосподарської продукції використовується виключно праця членів домогосподарства".

Узагальнення еволюційного розвитку та систематичних досліджень діяльності особистих селянських господарств дає підстави вважати, що в нинішніх умовах для більшості особистих селянських господарств характерна стратегія "стійкості" (рис. 1).

Виробництво сільськогосподарської продукції в ОСГ із використанням ручної праці та примітивних засобів виробництва стало певною мірою вимушеним заходом, оскільки для більшості сільських домогосподарств не існує інших джерел надходження продуктів харчування. За даними вибіркового обстеження сільських домогосподарств, у 94,9 % із них для обробки належної їм земельної ділянки застосовується ручна праця. Отже, вирішення питання продовольчого забезпечення на рівні домогосподарства виступає в основному як необхідність задоволення потреб людського організму [4, с. 57].

Еволюція функціонування особистих селянських господарств доводить, що впродовж усього періоду існування ОСГ намагалися мінімізувати свої формальні взаємовідносини з державою. Першопричиною цих обставин стало неоднозначне відношення органів влади до їх діяльності, де мотивацією виступають ідеологічні переконання та неперспективність їх діяльності.

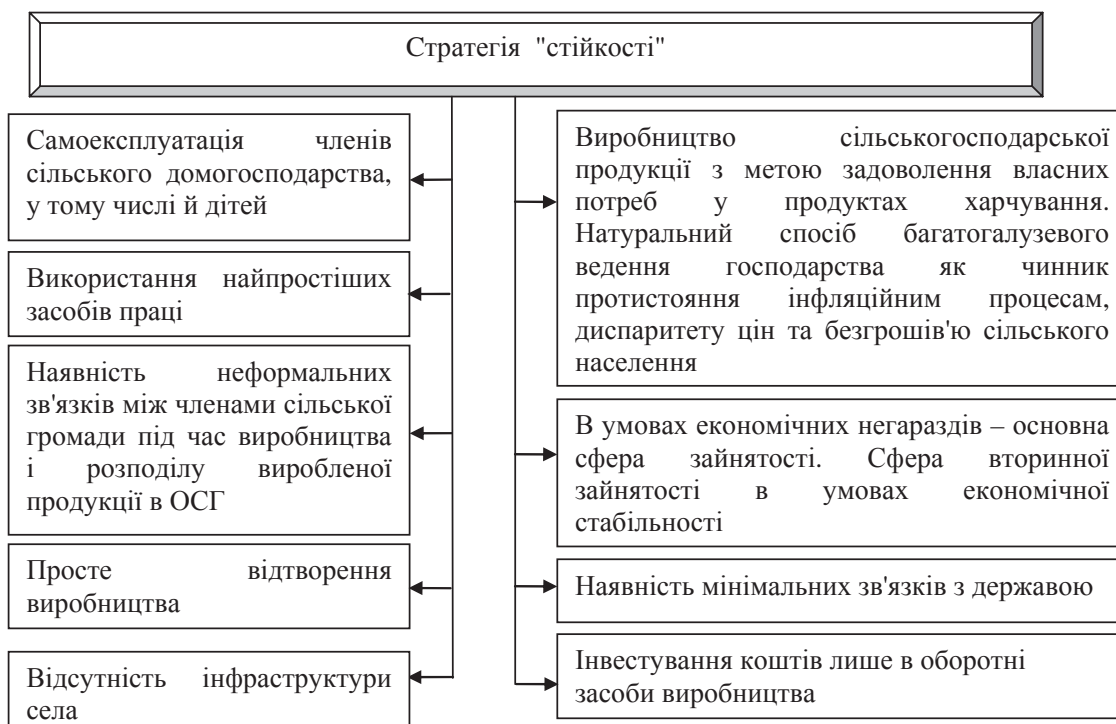

Рисунок 1 – Основні принципи стратегії "стійкості" особистих селянських господарств
Джерело: розроблено автором.

У майбутньому частина ОСГ буде трансформуватися у дрібнотоварного виробника з наступним перетворенням (шляхом кооперування чи нарощування ресурсного потенціалу) у високотоварні господарства; інша частина – у "хобі-ферми".

Стимулюючим чинником трансформації особистих селянських господарств у високотоварне виробництво є розвиток кооперативних зв'язків із переробними підприємствами та торгово-посередницькими структурами. Вважаємо, що в умовах дефіциту м'ясосировини одним із напрямів вирішення цього питання є відновлення кооперативних зв'язків переробних підприємств із ОСГ. Така співпраця у цей перехідний період може забезпечити наступні економічні та соціальні вигоди: мінімізація залучення інвестиційних ресурсів у високоризикову галузь, таку як тваринництво; часткове зняття проблеми реалізації фуражного зерна – для сільськогосподарських підприємств; економічна зацікавленість сільськогосподарських підприємств та переробників тваринницької продукції і торговельних структур у реалізації кооперативних зв'язків із особистими селянськими господарствами – виробництво екологічно чистої продукції; додатковий дохід для власників особистих

селянських господарств; нарощування поголів'я свиней і великої рогатої худоби у цілому по Україні; часткова зайнятість сільського населення.

Вважаємо, що такий підхід буде вигідним для ОСГ і переробних підприємств та держави зокрема. По-перше, створюються умови для використання вільної робочої сили на селі та виробничих приміщень сільських домогосподарств. По-друге, м'ясопереробні підприємства не відчуватимуть відсутності високоякісної сировини. По-третє, вирішиться проблема продовольчої безпеки. По-четверте, це дало б можливість сформуванню прошарок товарних особистих селянських господарств, які згодом трансформувалися б у суб'єкти підприємницької діяльності з виробництва сільськогосподарської продукції [6, с. 68].

Відсутність дієвої підтримки з боку державних і місцевих органів влади відносно розвитку та функціонування дрібнотоварного виробництва на базі особистих селянських господарств призводить до негативних процесів, які виявляються у трансформації фермерських господарств в особисті селянські господарства. Основними причинами є бюрократизація владних структур, відсутність дієвих заходів стосовно захисту вітчизняного дрібного товаровиробника від засилля імпортової продукції, яка гірша за якісними показниками, але дешевша, а також постійний негативний тиск на власників особистих селянських господарств протягом всього періоду їх існування. Як приклад позитивного вирішення накопичених проблем можна навести формування прошарку товарних особистих селянських господарств з виробництва тваринницької і плодоовочевої продукції, яким вдалося зайняти певну нішу на внутрішньому ринку сільськогосподарської продукції і постачати вітчизняним споживачам високоякісні продукти харчування, не отримуючи від держави майже ніякої допомоги, за виключенням певних податкових преференцій та грошових виплат.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Вважаємо, що категорію "особисте селянське господарство" доцільно трактувати як "особисте підсобне господарство" – вид сільськогосподарської діяльності домогосподарств, зосереджених в селах та селищах, який не має підприємницького спрямування і характеризується такими рисами: мета виробництва – самозабезпечення продуктами харчування, з реалізацією лишків одержаної сільськогосподарської продукції; в умовах економічної стабільності – елемент вторинної, а у періоди економічних негараздів – основної зайнятості та не є основним джерелом формування сукупних ресурсів сільського домогосподарства; для виробництва сільськогосподарської продукції використовується праця членів домогосподарства.

Склалася парадоксальна ситуація: особисті підсобні господарства населення виробляють близько 50 % сільськогосподарської продукції, а в країні повністю відсутня достовірна економічна інформація про них (собівартість, затрати живої та уречевленої праці на одиницю продукції, рентабельність виробництва по видах продукції та в цілому по особистому підсобному господарству) та методика їх визначення. Нині нагальною проблемою є розробка ефективного механізму трансформації особистих селянських господарств, як складової «неформального» сектору аграрної економіки в суб'єкти підприємницької діяльності, що і визначає перспективи подальших досліджень.

Список літератури

1. Аналітичні дослідження показників продуктивності у галузі тваринництва особистих селянських господарств за 2014 рік [Текст] : [наук.-практ. зб.] / [І. М. Демчак та ін.] ; Укр. НДІ продуктивності та агропром. комплексу. - Київ : НДІ "Укראгропромпродуктивність", 2015. – 51 с.
2. Баланюк С. Методологічні засади функціонування господарств населення в системі розвитку сільських територій [Текст] / С. Баланюк // Аграрна економіка. – 2012. – Т. 5, № 3–4. – С. 174–180.
3. Крисанов Д. Сільські домогосподарства України в умовах глобалізації [Текст] / Д. Крисанов, Л. Удова, О. Варченко // Економіст. – 2012. – № 4. – С. 32–39.

4. Варченко О.М. Сучасний стан та проблеми розвитку особистих селянських господарств в Україні [Текст] / О. М. Варченко, І. В. Свиноус, І. М. Демчак // Вісник аграрної науки. – 2013. – № 11. – С. 55–59.
5. Гоблик В. В. Типологія особистих селянських господарств як передумова регулювання їх розвитком [Текст] / В. В. Гоблик, Я.І. Токар // Науковий вісник Мукачівського державного університету: Серія Економіка – 2016 – Випуск 1(5) – С.23–28.
6. Збарський В.К. Особисті селянські господарства – основна форма формування малого підприємництва на селі [Текст] : наукова доповідь / В.К. Збарський, А.І. Липов'як-Мелкозьорова; за ред. професора В.К. Збарського. – К. : ННЦ ІАЕ, 2011. – 106 с.
7. Кропивко М.М. Шляхи розвитку тваринництва у господарствах населення в умовах децентралізації влади й управління [Текст] / М.М. Кропивко // Прикладна економіка – від теорії до практики : матеріали Першої всеукраїнської науково-практичної конференції 15 жовтня 2015 р. – Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка», 2015. – С. 87–90.
8. Малік М.Й. Теоретичні засади та напрями трансформації особистих селянських господарств [Текст] / М.Й. Малік, В.М. Заяць // Економіка АПК. – 2013. – № 5. – С.87–95.
9. Свиноус І.В. Економічні аспекти функціонування особистих селянських господарств [Текст] / І.В. Свиноус. – К. : ТОВ "Аграр Медіа Груп", 2010. – 418 с.
10. Свиноус І. В. Концептуальні засади функціонування особистих селянських господарств [Текст] / І. В. Свиноус, Д. М. Микитюк // Продуктивність агропромислового виробництва. Економічні науки. – 2013. – Вип. 23. – С. 37–41.
11. Терещенко В.К. Організаційно-економічний механізм розвитку сільських територій [Текст] : Монографія / В.К. Терещенко. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2010. – 487 с.
12. Шпичак О.М. Реалізація продукції особистими селянськими господарствами – витрати, ціни, ефективність [Текст] / О.М. Шпичак, І.В. Свиноус. – К. : ІАЕ, 2008. – 320 с.

References

1. Demchak, I. M. et al. (2015). Analitichni doslidzhennia pokaznykiv produktyvnosti u haluzi tvarynnytstva osobystykh selians'kykh hospodarstv za 2014 rik [Analytical studies of productivity indicators in the field of animal husbandry of private farms for 2014]; *Ukr. NDI produktyvnosti ta ahroprom. kompleksu*. Kyiv : NDI "Ukrahropromproduktyvnist" [in Ukrainian].
2. Balaniuk, C. (2012). Metodolohichni zasady funktsionuvannia hospodarstv naseleння v systemi rozvytku sil's'kykh terytorij [Methodological principles of functioning of households in the system of development of rural territories] . *Ahrarna ekonomika–Agrarian economy, Vol. 5, 3-4*, 174-180. [in Ukrainian].
3. Krysanov, D., Svyous I.V. & I. M. Demchak. (2012). Sil's'ki domohospodarstva Ukrainy v umovakh hlobalizatsii [Rural Households of Ukraine in the Conditions of Globalization]. *Ekonomist – Economist, 4*, 32-39. [in Ukrainian].
4. Varchenko, O.M., Svyous, I. V. & Demchak, I. M. (2013). Suchasnyj stan ta problemy rozvytku osobystykh selians'kykh hospodarstv v Ukraini [Current state and problems of development of private farms in Ukraine]. *Visnyk ahraryj nauky – News of agrarian sciences, 11*, 55-59 [in Ukrainian].
5. Hoblyk, V. V. & Tokar, Ya.I. (2016). Typolohiia osobystykh selians'kykh hospodarstv iak predumova rehuliuвання ikh rozvytkom [Typology of Subsidiary Economy as Precondition of Their Development Regulation]. *Naukovyj visnyk Mukachivs'koho derzhavnoho universytetu: Serii Ekonomika – Scientific Bulletin OF Mukachevo State University Series Economics, Vol. 1(5)*, 23-28 [in Ukrainian].
6. Lypov'iak-Melkoz'orova, A.I. (2011). *Personal peasant farms are the main formations of small businesses in the countryside*. V.K. Zbars'kyj (Ed.). Kyiv: NNTs IAE [in Ukrainian].
7. Kropyvko, M.M. (2015). Shliakhy rozvytku tvarynnytstva u hospodarstvakh naseleння v umovakh detsentralizatsii vlady j upravlinnia [Ways of livestock development in households in conditions of decentralization of power and management]. *Applied economics - from theory to practice: I vseukrains'ka naukovo-praktychna konferentsiy (15 zhovtnia 2015 roku) – 1st All-Ukrainian Scientific and Practical Conference*. (pp. 87-90). Ternopil': VPTs «Ekonomichna dumka» [in Ukrainian].
8. Malik, M.J. & Zaiats', V.M. (2013). Teoretychni zasady ta napriamy transformatsii osobystykh selians'kykh hospodarstv [Theoretical foundations and directions of transformation of personal peasant farms]. *Ekonomika APK – Economics of AIC, 5*, 87-95 [in Ukrainian].
9. Svyous, I.V. (2010). *Ekonomichni aspekty funktsionuvannia osobystykh selians'kykh hospodarstv [Economic aspects of the functioning of private peasant farms]*. Kyiv : TOV "Ahrar Media Hrup" [in Ukrainian].
10. Svyous, I. V. (2013). Kontseptual'ni zasady funktsionuvannia osobystykh selians'kykh hospodarstv [Концептуальні засади функціонування особистих селянських господарств]. *Produktyvnist' ahropromysloвого vyrobnytstva. ekonomichni nauky – Productivity of agricultural production. Economic sciences, 23*, 37-41 [in Ukrainian].

11. Tereschenko, V.K. (2010). *Orhanizatsijno–ekonomichnyj mekhanizm rozvytku sil's'kykh terytorij [Organizational and Economic Mechanism for the Development of Rural Areas]*. Nizhyn: Vydavets' PP Lysenko M.M. [in Ukrainian].
12. Shpychak, O.M. & Svnous, I.V. (2008). *Realizatsiia produktsii osobystymy selians'kymy hospodarstvamy – vytraty, tsyny, efektyvnist' [Realization of products by private peasant farms - costs, prices, efficiency]*. Kyiv : IAE [in Ukrainian].

Tetiana Shepel, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences), postdoctoral student
Bila Tserkva National Agrarian University (Ukraine)

Theoretical Foundations of the Functioning of Personal Peasant Farms

The purpose of the study is to develop theoretical and methodological provisions on the functioning of private peasant farms.

The production of agricultural products in individual peasant farms should be considered as a manifestation of the protective reaction of the rural community to the negative effects of institutional changes in society, the insufficient level of development of productive forces of the state, which makes it impossible to fully provide food products to the population due to high-value production and low purchasing power of the population. The use of Western standards of division into a private peasant and farm based on the large amount of income from sales, agricultural holdings and land use in the current economic conditions of Ukraine is also not feasible. We believe that in the event of their introduction, most OSGs will acquire the status of a farm, which will result in a corresponding increase in tax pressure. The evolution of the functioning of individual peasant farms proves that during the whole period of existence OSG tried to minimize their formal relations with the state. The root cause of these circumstances was an ambiguous attitude of the authorities to their activities, where the ideological beliefs and unpredictability of their activities are motivating. We consider that the category of "private peasant economy" is appropriate to be interpreted as a "private subsidiary" - a type of agricultural activity of households concentrated in villages and settlements, which has no entrepreneurial direction and is characterized by the following features: the purpose of production - self-provision of food products, with the sale of the remainder of the resulting agricultural products; in the conditions of economic stability - an element of secondary, and during periods of economic troubles - basic employment and is not the main source of the formation of the total resources of the rural household; for the production of agricultural products, the work of household members is used.

In the conditions of economic growth, the role of OSG in providing food to the population of Ukraine will be lost. In these conditions, the share of income from OSG in the structure of the total resources of the rural household will decrease, which will create conditions for their transformation into "hobby-farm".

personal peasant economy, transformation, hobby-farm, agricultural products, survival

Одержано (Received) 18.05.2018

Прорецензовано (Reviewed) 22.05.2018

Прийнято до друку (Approved) 28.05.2018

УДК 330.322:631.11

JEL Classification D25; M21

DOI: <https://doi.org/10.32515/2413-340X.2018.33.57-67>

Ю. В. Гвоздєв, асп.

Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква, Україна

Економічна сутність і значення інвестицій та інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання

В статті розкривається економічна сутність і значення інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання. Узагальнюючи вищезазначене, систематизуємо найбільш важливі ознаки інвестицій: дозволяють реалізувати безліч цілей – економічні (у вигляді отримання доходу), менеджменту (підвищення якості та конкурентоспроможності продукції, оптимізації витрат та ін.), неекономічні (соціальні, екологічні); сприяють перетворенню різних ресурсів господарюючих суб'єктів у альтернативні види активів; забезпечують відповідність ринковим законам попиту та пропозиції на інвестиційні ресурси та послуги; супроводжуються ризиками вкладення капіталу, тобто ймовірністю очікуваних результатів цілям інвестування; характеризуються невизначеністю термінів отримання досягнутого ефекту від здійснення інвестицій, а також залежністю термінів отримання вигод від управлінських рішень інвестора.

інвестиція, капітальні вкладення, суб'єкт господарювання, діяльність, фінансові ресурси

© Ю. В. Гвоздєв, 2018